

Asia: VN/25733/2021

Luonnos Suomen digitaaliseksi kompassiksi

1. Kompassin tarkoitus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kansallisella tasolla digiosaaminen on keskeistä kaikissa toiminnoissa. Digiosaaminen ei rajoitu koodaustaitoihin, vaan tarvitaan kansalaisten ja yritysten kykyä hyödyntää IT:tä kaikilla elämänalueilla. Digiosaaminen voi esimerkiksi tarkoittaa työntekijän kykyä työskennellä robotin rinnalla – jokaisen työntekijän ei tarvitse osata itse ohjelmoida robottia, mutta jokaisen on hyvä ymmärtää robotin toimintalogiikka ja mahdollisuudet.

Yksi iso kehityskohde on tekijänoikeuslaki. Suomen tulee muuttaa tekijänoikeuslainsäädäntöä tiedonlouhintaa ja digitaalisia tutkimusmenetelmiä sallivaksi, jos haluamme luoda lainsäädännölliset puitteet digitalisaatiolle ja datataloudelle.

2. Haasteet ja mahdollisuudet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Digitalisaation ja datatalouden lainsäädännöllisiä haasteita ei ole dokumentissa nyt kosketeltu kattavasti. Nykyinen tekijänoikeuslainsäädäntö ei riittävästi salli tiedonlouhintaa ja digitaalisia tutkimusmenetelmiä.

Dokumentissa on mainittu tietosuojalainsäädäntö henkilötietojen suojana. Viimeaikaiset yksityisyydensuojan loukkaukset (esim. Vastaamo-tapaus) ovat tehneet tämän tarpeen näkyväksi. Asiassa ei kuitenkaan saisi mennä äärimmäisyyksiin. Nykyinen sote-tietoa koskeva toisiolaki vaikeuttaa huomattavasti terveysdataan kohdistuvaa tutkimusta, kun tutkija ei enää saa dataa itse käsiinsä, vaan data hallitaan Findatassa ja annetaan tutkijalle koosteena etäkäyttöyhteyden kautta. Monenlaiset tutkimusasetelmat ja kansainvälinen tutkimusyhteistyö tulevat mahdottomiksi.

Suomessa on tehty tarpeettoman tiukkoja tulkintoja eurooppalaisesta säätelystä tietosuojalainsäädännön yhteydessä: arkaluontoisten henkilöaineistojen käyttö anonymisoituna tai pseudonymisoituna on tehty mahdottomaksi, vaikka riski henkilöllisyyden paljastumisesta aineistoja yhdistämällä on vain teoreettinen.

Korostaisimme vielä korkeakoulusektorin merkitystä osaamisen eli digitaalisten kyvykkyyksien kehittäjänä. Korkeakoulut tuottavat osaajia yritysten ja julkisen sektorin palvelukseen, ja korkeakoulut (erityisesti tutkimusintensiiviset yliopistot) tuottavat tutkimustuloksia yhteiskunnan käyttöön.

Korkeakoulusektorin Digivisio <https://digivisio2030.fi/> hahmottelee oppimisen tulevaisuutta yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti ja kirkastaa korkeakoulujen roolin kansallisen digikyvykkyyden nostamisessa. Digivisio ottaa kantaa IT-arkkitehtuuriin ja datan jakamiseen. Jokaisella hallinnonalalla tarvitaan kyseisen hallinnonalan integroivaa IT-arkkitehtuuria, eli samaa mitä Digivisio tavoittelee korkeakoulusektorille.

3. Tavoitteet

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Lisäisimme osaamisen alueen tavoitteeksi tutkimustoiminnan mahdollistamisen tietosuojalainsäädännön helpotusten kautta: henkilöaineistoja pitäisi saada käyttää vapaammin anonymisoituna tai pseudonymisoituna.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Kannamme huolta niistä materiaali- ja energiatarpeista, joita dokumentissa tavoiteltu yhteiskunnan eri osa-alueiden digitaalisuus vaatii. Onko tavoiteltu järjestelmä tai asiantila mahdollista toteuttaa ympäristön kannalta kestävällä tavalla? Tutkimusta ja koulutusta tarvitaan myös digitalisaation materiaali- ja energiatarpeista teknisten aspektien ja prosessimuutosten tutkimuksen lisäksi.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

Ehdotamme lisättäväksi sivun 32 Digiteknologiat-tavoitelistaan kaksi tavoitetta:

- Suomen tekijänoikeuslaki mahdollistaa digitaalisten tutkimusmenetelmien käytön.
- Suomen tekijänoikeuslaki sallii tiedonlouhinnan myös muille kuin tutkimusorganisaatioille, esim. tutkijoille ja yrityksille.

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

4. Avaintulokset

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

Kansallisella tasolla digiosaaminen on keskeistä kaikissa toiminnoissa. Digiosaaminen ei rajoitu koodaustaitoihin, vaan tarvitaan kansalaisten ja yritysten kykyä hyödyntää IT:tä kaikilla elämänalueilla. Digiosaaminen voi esimerkiksi tarkoittaa työntekijän kykyä työskennellä robotin rinnalla – jokaisen työntekijän ei tarvitse osata itse ohjelmoida robottia, mutta jokaisen on hyvä ymmärtää robotin toimintalogiikka ja mahdollisuudet.

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

Ehdotamme sivun 46 vasempaan sarakkeeseen lisättäväksi tavoitteen: Suomessa on kilpailukykyisen datatalouden mahdollistava tekijänoikeuslainsäädäntö.

Ehdotamme sivun 50 kolmanteen sarakkeeseen (Keskeiset toimenpiteet) lisättäväksi: Kehitetään tekijänoikeuslainsäädäntöä tiedonlouhintaa ja digitaalisia tutkimusmenetelmiä sallivaksi.

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

5. Mittarit

Lausuntonne osaamisen osa-alueen osalta

-

Lausuntonne infrastruktuurit-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne yritykset-osa-alueen osalta

-

Lausuntonne julkisten palveluiden osa-alueen osalta

-

6. Tuloksellisuuden seuranta ja yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

7. Muut huomiot digikompassiluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Mittarit ohjaavat toimintaa käytännössä, joten niiden valintaan on kiinnitettävä huomiota. Dokumentissa esitetyt mittarit ovat toistaiseksi lähinnä laadullisia ja melko abstrakteja.

Saaristo Antti
Aalto-yliopisto